

rohkem aga kolme- ja neljakordsete seas leidub ka keerulikuma põhijoonega vorme: kaheksa- kuni kaheteistkümmne-külilikuid.

Harilikum ja täiesti valdav katusevorm on viilkatus. Vanemal vormidel vahel teravnurkne ja kõrge, on ta tavaliselt täisnurgale lähedane või viimsel ehitusperioodil (paar aastakümnet enne Ilmasõja algust) püstitatud kahekordseil korterimajul lamedavõitu või koguni leepjas. Vanemaist katusevormest — mis linnasüdames või selle ääreesade läheduses säilinud — on mainitavad veel kelbalised, olgu need siis täis- või poolkelpkatused. Neile lähedal seisavad ka mansardkatused — murdkelp, sagedamini aga murd-poolkelp. Murdkelbaliste alumine murtud osa on korrapäraselt veidi kõmmeljas. Ka uuemate vormide — kahekordsete korterimajade — seas leidub kelbalisi, veel sagedamini aga poolkelbalisi, mille kelbaosa on eriti väike (jässik-poolkelp).

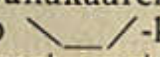
Täiskelbalised aga on korterimajul sedavõrt lamedad, et kelba iseloom profiilis pole tänaval liikujale üldse tähelepanev. Seetõttu võiksime säärase katusevormiga elamuid teatava õigusega nimetada kastmajuks.

Kolmkülilikuid ja trapetsja põhijoonega hooneid on vähe ja needki on enamalt jaolt koondunud tänavanurgile, — oleneb ju nende põhikuju tänavavõrgu püsivusest ja sellest, missugusi nurgi lõikuvad liiklemisjooned.

Lisahooned on, nagu tähendatud, suurimas enamuses ühekordsed püstkülilikulised ja poolviil- või lihtsalt poolkatusega vormid.

Sellal kui elamuil on püüd asetuda liikimisjoonte — tänavate — äärde, on lisahooned harilikult paigutatud hoonetesarjade (kvartalite) sisemusse, koondudes õuede tagumisse (s. o. tänavast ärapöördud) ossa.

Hoonete sarjade suurus ja põhikuju on tingitud tänavastiku põhijoonest ja seletatud eeltooduga. Tähelepanev on ainult hoonetesarjade sulgus, s. o. kuidas hooned on asetatud tänavate äärde: kas vahemikuta reas, tihedalt või hõredalt. On märgata, et hoonetesarjad, mis linnasüdames, pea täiesti suletud või tublisti sulgjad, muutuvad välislinnas ja linnaservadel avatuiks, kuna elamud seal üksikult seisavad ja nende vahel on laiemad õue-alad või ulatuslikud aiad.

Asula üldpilt. Et linn asub ebatasasel kohal, avanevad temas mitmes paigas avarad vaated madalamale asetatud osadele ja linna lähemale ümbruskonnale. Pilk ulatub kaugele üle linna füsiognoomilise ja administratiivse piiri ning kohtab silmapiiri palistavate puistute tumedamaist kogudest seespool linna ümbritsevat kultuurmaistut — põldude ja niitude ala. Tulles mitmest taevakaarest lõikavad teda radiaalselt suuremad liiklemisteed ja suubuvad linnakehasse. Tõmpjaskiireliselt tungib see ümbrusse, ulatudes lõunakaarel oma südameosast eriti kaugele. Nagu hiiglavagu läbib -kujuline Emajõe ürgorg linna ja annab talle kummastki otsast avatud ja külgedel kohati järsu, kohati lamedaveeruliselt tõusva linnapildi. Edelas jookseb linna kohal ürgoriga rööbiti Tallinna-Valga raudtee ja lõikab Veeriku